

UNITARIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS
ÉLET ÉBRESZTŐJE.

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Isten dicsérete.

A Dávid Ferencz Egyletben Kolozsvárt február hó 20-án tartott felolvasó gyűlésen olvasta fel veteran költőnk.

Valameddig élek,
Gondolok és érzek,
Mig szívem megdobban,
Ajkamon egy hang van:
Rólad zeng csak énekem
Édes atyám Istenem.!

Mert te vagy Uristen
Mindenekben minden,
Testi, lelki élet,
Csak általad éled;
Rólad zeng hát énekem
Édes atyám Istenem.

A tavasz virága,
Fa gyümölcsös ága,
Szőlő édes fűrtje

Mustnak drága szűrtje;
Tőled vannak Istenem,
Rólad zeng hát énekem.

Mennyi jót én tettem,
Mennyi jót elvettem,
Öröm, áldás itt-ott,
Mind tőled származott:
Rólad zeng hát énekem
Bölcs vezérem Istenem!

Mindig benned hittem
Most sincs másban hitem,
Hit, Remény, Szeretet:
Minden hozzád vezet;
Rólad zeng hát énekem.
Szent atyám én Istenem!

Nagy Lajos

Elnöki megnyitó beszéd.

(A torda-aranyosköri Dávid Ferencz Egylet nyilvános felolvasó ünnepélyén Tordán április 24-én mondotta Csegezi Mihály táblabíró.)

Fiók-egyletünk, olyan hosszú idő után, a tavasz kezdetével megkísérli magáról életjelt adni.

Megpróbáljuk, mint azok a téli álomból felébredt kis állatok, hogy elég meleg van-e már a szabadba kimenni. Vajjon élet, vagy az életet megdermesztő hideg vár még most is ránk?

Fiók-egyletünk 1893-ban szerveződött és alakult meg. Öt év alatt még a leggyengébb szervezetű csecsemő is megtanul a maga lábán állani és járni; az elültetett mag is fává nővi ki magát. Vajjon a talaj rosszasága, a meleg hiánya, vagy az ápolók gyengesége idézte elő, hogy alighogy a virágrügy mutatkozott, az jól kisem nyílhatott, annál kevésbé termett gyümölcsöt; mert tény, hogy egyletünk egy pár felolvasó gyűlés után elnémult.

Azt hiszem, az okozat felett kár elmélkedni vagy vitatkozni. A tényt elég constatálni. Az orvos, ha kutatja is a betegség keletkezését, a nagyobb gondot a betegség leküzdésére kell hogy fordítsa s nekünk is, ha czélt akarunk érni, kötelességünk csak az lehet, megkísérteni újra és ismételten, hogy megerősödtünk-e annyira, hogy azt a kis kört, melyre fiók-egyletünk kiterjed, bejárni, betölteni tudjuk, mert a czélt, melyért alakultunk, elejteni, elhagyni nem lehet, nem szabad, miután kétségtelen, hogy az a mag, melyet elhinteni, elültetni akarunk, nemes és jó mag, mely ha megfogamzik, az emberiség fáján a legnemesebb gyümölcsöket termi.

Egyletünk célja ugyanis a vallás-erkölcsi élet terjesztése és ápolása.

És kérdem, van-e az emberiség életében valami magasabb, fenségesebb, nemesebb, a mi ezen célban ne foglaltatnék? Hiszen az ember rendeltetése a tökéletesedésre törekedés a tudásban és erkölcsben. Célja ezeknek körében boldogulását és jóllétét keresni.

Az élet utain azonban váltakoznak az öröm és bánat. Az örömet gyakran váltják fel szenvedések, csalódások és a lélek nem egy-

szer megy át nagy megrázkodtatásokon s ha a boldogság perceiben talán meg is lehet feledkezni az Ég Uráról, van-é, vagy lehet-é érző és gondolkozó lélek, mely az ötet ért csapásokban ne a hitben, ne a vallásban kereste volna meg a vigaszt?!

De nemcsak a lélek nyugalma, hanem a közjóllét, a társadalom békéje is a vallásos elveken nyugszik. A socialismus terjedése a vallástalanság következménye. A ki a keresztényvallás azon parancsát követi: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat“ az nem lehet földosztó, az nem kívánhatja el jogtalanul a másét

A birói pályán eltöltött hosszú idő tapasztalatai mondatják velem, hogy lehet hozni a legbölcsebb világi törvényeket és lehet azokat a lehető legigazságosabban alkalmazni, de mindezek soha sem teszik azt az igazi javító hatást, a mit a vallásos neveléssel ellehet érni.

A vallásosságtól is azonban csak ha erkölcsi elveken alapul, lehet várni jót, mert ha fanatizmussá, bigottsággá, vagy kíméletlen felekezetiességgé fajul, éppen az ellenkező eredményt szüli.

A költő szépen és igazán zengi: „Minden államnak támassza, talpköve a tiszta erkölcs.“ Ezeknek az elveknek hirdetésére és terjesztésére alakult a Dávid Ferencz Egyletünk, melyek úgy ma, mint minden időben korszerűek, de hozzátéhetem, hogy jelenben, midőn a létérti küzdelemben a nép között a szabadságot és egyenlőséget sem nem a vallás, sem nem az erkölcs elvein alapuló eszmékkel eltelt lelketlen izgatók terjesztik, midőn a nemzetiségünk védelmére elkerülhetetlenül szükségessé vált egyházi törvények életbeléptével sokan talán alkalmas helyzetet találnak, nem mondhatom, hogy a vallás — de legalább is az egyház tekintélyének kisebbitésére — inkább, mint valaha szükségesnek tartom ezen elveknek hirdetését és terjesztését.

Ezekkel a gondolatokkal nyitom meg felolvasó gyűléstünket és üdvözlöm a megjelenteket azon kéréssel, hogy a kezdet nehézségei, vagy azzal netalán járó részvétlenség ne csügesszen el egyikünket sem, mert a kitartás adja meg mindenben az

eredményt. As eredmény pedig, ha bármi részben elérjük, legyenek meggyőződve, hogy édesen fog jutalmazni.

A felolvasó ünnepélyt bezáró beszéd.

Az kétségtelen, hogy a természetben jelenleg tavasz van és talán nem csalódom, ha azt következtetem, hogy ezután egy-letünkre is melegség árad, a mely nélkül élet nem létezhetik. De ezt a melegséget és azzal járó érdekeltséget, a melyet a gyűlésünkön megjelent szép és diszes hallgatóság nyújt, érzem és tudom, hogy első helyen köszönjük a nőknek, a kik bájos hangjuk, dalaik és előadásaikkal éppen oly kellemessé és széppé tették gyűlésünket, mint a tavasz kedves szárnyasai, a kik ezért ugy maguk, mint a megjelent hallgatóság — kérem — fogadják forró és hálás köszönetünket.

A mai kor szelleme.*

„Ne legyen senki kevesebb, — s ne akarjon több lenni, — mint ember!”

Ha az a nemes, fenkölt gondolkozásu ember, — aki e — szavakat egykor leírta, — hazánk e nagy költője Tompa, akit mi csak műveinek magasztos szelleméből ösmerünk, ma még élne, — és a Röntgen-féle sugarak hatalmával, nem csak a csontok között megakadt gólyót, — de az ember belső lelki világát is képes volna át és megvilágítani, sokakat találna-e, akik nem akarnak kevesebbek lenni, mint a szó nemesebb értelmében vett ember, — s nem többeknek látszani — mint bármelyik felebarátjuk!

Most, amikor az egész világ a testvériséget, az egyenlőséget hirdeti! — De sok esetben csak hirdeti, és nem követi! — Vagy, az a mágnás, aki a polgári osztály közzé vegyül, — tiz eset közzül nyolczban, nem politikából, csak látszólag teszi-e, hogy nem mutatja azt, miszerint ő sokkal többnek véli és képzei önmagát annál a közép-osztálynál, a mely az érintkezést magára erőszakolja.

Az a hivatalnok, akinek egyes esetben a saját szorgalma és tudása, de sok esetben a vak szerencse kedvez, — s pár év alatt magasabb polczra kerül, mint tiz-húsz kartársá, — akikkel még néhány év előtt hasonló rangban volt, — nem képzei-e hogy ő valójában több, mint az a másik husz, — akik talán

* Felolvastatott a Dávid Ferencz egyletben Kolozsvárt febr. 2.

épp oly tehetséggel, tudással avagy szorgalommal rendelkeznek . . . ezek kevesebb szerencsével — és protekcióval! Az a kereskedő, — a ki pár szerencsés év után tekintélyes vagyonnak ura — s megszerezheti magának általa a kényelmet és fényűzést, — nem nézi-e le gyakran azt a szegényebb, sors csapások által sújtott társát, a ki rosszul sikerült üzletek által egész vagyonát elvesztette?! Az a gazdálkodó paraszt ember, a kinek van 10—15 hold földje, — s ezt megmunkálva, a magából meg él, — nem néz-e görbe szemmel a fiára, ha az egy szegényebb sorsu leányt akar feleségül venni, — aki esetleg szolgálataival kénytelen kenyerét megkeresni?!

Avagy a haute-crème-hez tartozó hölgyek nem látogatják-e a legnagyobb precisitással — nem mindég az erkölcsi értékét, az életmódját és viselkedését, — de több esetben azt, hogy a kivel ők most egy társaságban együtt voltak, meg üti-e a rang azon mértékét, a melyben ők képzelik magukat?!

X. Y-nak a férje kicsoda-micsoda, -- vajjon magasabb polczon ül-e mint az övék, avagy kisebb rangú, — van-e olyan elegáns lakása, mint nekik, — toilettjei oly kifogástalanok-e, mint az övéik, — s nem vesztenek-e ők azáltal önbecsükből, — ha az illetővel pár órán át egy szobának a levegőjét szívják -- avagy egy mulatságban egy és ugyanazon colonban tánczolnak?! Azt föl sem tenném róla, — hogy ha a férje vagy atyja kisebb rangú is, mint az övék, — annak kevesebb selyem ruhára telik, — vagy ha telik is, nem látja szükségét, hogy a kelletténél többet vegyen, — azért az a nő lelkileg, belbecsére lehet annyit erő, mint ők. Sőt — sok esetben lelkileg, erkölcsileg még nemesebb és szilárdabb jellemű! — Mert mindég több erkölcsi erő és bátorság kell ahhoz, hogy valaki önmagát a világ bohóságai alul, — azoknak utánzásától fölmentse, — mint ahhoz, hogy azokat további meggondolás nélkül utánozza, kövesse.

Egyszerűbben szólva: uszék az árral! — Mert nem egyszer találkozunk az életben olyanokkal, — akik mindent, a mire a „világ“ a mai kor e mindenható birája rá mondja az igent, — vakon, meggondolás nélkül követnek. — Anélkül, hogy önmaguk gondolkoznának a fölött: vajjon valóban helyes, üdvös és hasznos-e az, a mit ők most elkövetnek. Találkozunk olyanokkal, akik a kedvező sors befolyása alatt, — bár jó szívvvel és lélekkel vannak megáldva, — de kissé gyöngébb jelleműek s ez által könnyen elbizakodottak, fenhéjazók lesznek. A kevesebb vagyonnal bírókat, a kisebb rangukat, az alacsonyabb származásukat lenézik.

Nem a lelki nemességet, az erkölcsi értéket keresik azokban, a kikkel érintkeznek, — de a születést, rangot, vagyont!

A férfiak elfeledik azt, hogy 10—15 évvel ezelőtt, még ők sem ültek azon a magas polczon, a melyen ma vannak, — volt idő, a mikor ők is voltak olyan apró piczi pontok, amilyeneket ma, onnan a magasból észre se méltóztatnak venni.

Elfeledik, hogy a szerencse kereke forgandó, — egyszer le, egyszer fel, — s fordulhat még olyként is, hogy azok, a kik ma magas polczon ülnek, megrekedve ott maradnak — s az a kis pont, a melyet ők számba sem vesznek, egyre növekszik, míg egy észrevétlen pillanatban, — egy merészebb ugrással — egy lépcsővel fölebb kapaszkodott, mint ők.

Vajjon hogyan fogják magukat azok a nagyravágyó urak érezni, ha egyszerre szükségét fogják látni annak, hogy azelőtt az eddig észre sem vett kis pont előtt, még ők is kénytelenek a derekukat meghajtani.

S mi jogositja föl a nőket arra, hogy ők is, — sőt azt merném mondani, — még inkább rabjai ezen ma annyira kifejlett betegségnak: a rangkórságnak.

Holott a nőnek végre is sem érdeme, sem hibája, ha férje kisebb, avagy nagyobb hivatalt visel. Sőt — kötelessége ezen hibákat még férjénél is, ha azok benne megvannak, tőle telhetőleg ellensúlyozni; — megértetni vele a vallás ama örök igaz szavait: „aki magát fölmagasztalja, medaláztatik, -- s aki megalázza, fölmagasztaltatik.“

A nő, a ki hivatva van a családi tűzhelynél a vallásosság lángját táplálni, — ha szívében él az igazi vallásosság érzete — nem is fogja azt soha elmulasztani.

Mert a férfi, aki a világzajában kénytelen a mindennapi kenyér megkereséséért fáradozni, talán megfeledkezhetik a vallás eme szavairól. De vissza térve, fáradságos napi munkájából a családi tűzhely jótékony melegéhez, önkénytelenül is éreznie kell azt: miként épp oly bűn az élet nehéz megpróbáltatásai között elcsüggedni és Isten ellen zugolódni, — mint a szerencse közepette elbizakodni -- s Istenről megfeledkezni.

Megpróbáltatás — csapás, fájdalom — érheti az embert önhibája nélkül is, — a szerencse — *csak Isten különös kegyelméből!* Azért is a nőknél az oktalan büszkeséget, a kevélységet és fenhéjazást még inkább elítélem, — mint a férfiaknál.

S magam részéről csak két rangot ismerek: a tiszteletre méltó, tisztességes — kötelességtudó nőt — és azt, amely a nőt ettől a tisztelettől megfosztja, amely nő kötelességeinek, mint honleány, mint felebarát, mint gyermek, mint hitves, mint anya meg nem felel.

S itt nem válogatom hogy hol született; palotában avagy kunyhóban, gazdagságban avagy szegénységben, magas rangban avagy az alsóbb osztályban

Csak azt: ha erkölceiben becsülésre méltó-e avagy megvetendő.

S mentől magasabb polczon ül a szemérmetlen erkölcsi sülyedtség, — annál undorítóbbnak találom azt; — míg tisztelettel párosult bámulattal tekintek arra a szegény nőre, a ki verejtékes, becsületos kezemunkájával keresi meg azt a darab kenyeret és hitvány ruhácskát, mit éhező és fázó gyermekeinek nyújt!

És azt kérdem önmagamtól mégis — mi adja a mai korban élő emberek egy részének azt a határtalan indolentiát, a mely szerint följogosítva érzik *önmagukat*, — sokszor minden személyes érdem vagy szellemi és lelki fő lény nélkül is, — magasabb polczra helyezni, mint azt valódi belbecsük szerint megérdemelnék?

Hogy ismét Tompa szavaival éljek: az igazán és teljesen művelt: nem lehet kevély. Ertem a műveltség alatt — nem a sok tudást, a nagy tudományokat, — de az igazi lelki műveltséget, szivjóságot, finomságot — minden szépért, magasztosért lelkesülni tudó egész embert — a ki rangjában, vagyonában elnem bizza magát s legboldogabb óráit is — egy bizonyos nemével a szerénységnek — mint egy Istentől jövő ajándékot fogadja.

A nemesi czimer, a rang, a vagyon, ez lehet öröklött, véletlen szerencse, vagy a sors szeszélye, — ha egyik, másik, vagy harmadiknak a birtokában vagyunk, — de csak ritkán a saját érdemünk. Épp úgy, mint annak a földet turó szegény parasztnak nem büne, hogy parasztnak született, épp oly kevésbé érdeme az annak a magas rangúnak, vagy egy gazdag család sarjának, *hogy önérdeme nélkül birtokossa egy mesés vagyonnak.*

Ez utóbbi legfőlebb arra jó, hogy még nagyobb kötelességeket rőjjon az illetőkre, . . . *kötelességeket, melyeket sok esetben nagyon is tág lelkiismerettel teljesítenek.*

S azok, a kik megfélekedezve Isten s felebarátaik iránt tartozó kötelességeikről — egyedüli törekvésük saját személyük jóléte, saját érdekeik — embertársaikat, mintegy eszköznek tekintik, saját céljaik elérésére.

De azok, a kik a gondot, a nélkülözést, a nyomort csak hiréből ismerik, — a kik nem ismerik, hogy mi az, *ha a születe gyermekét éhezni és fázni látja* — azok azt hiszik, már eleget tettek, ha egy morzsát dobnak dúsan fölszerelt asztalukról a szegények tányérjába — adakozván egy-egy jótékony célra —

mentől nyilvánosabban, hogy a lapok elismeréssel emlegessék neveiket de azt elfeledve: „a mit adsz a jobb kezeddél, a bal soh' se tudja.“

A mai korban élő emberek egy része a vallásosságot is csupán szokásból gyakorolja. Eljárnak ugyan gyakran a templomba -- szokásból — s azért, hogy a világ előtt vallásosságukat fitogtassák.

Sokszor elmennek az Isten házába, hogy ott leülve beszélgessenek, nevetgéljenek, sőt: Uram bocsásd, egyik-másik felebarátjukat megszólják . . . s pár percz múlva távozzanak — zavarva s megbotránkoztatva viseletük által embertársaikat.

Nemhogy szívükkel-lelkükkel Istenhez szállanának s azt a rövid időt, amit a templomban töltenek, valóban Istennek szentelnék.

Pollák Lajosné.

(Folyt. következik.)

Mindennapi jótékonyág.

Egy bölcs ember a következő sorokat egy ujságban véletlenül megpillantotta, kijegyezte magának és egész életében megtartotta: „Reggel, midőn fölkelsz, szólj így: *a mai napon valakit boldoggá teszek.* Könnyű dolog: egy nem használt ruhát oda adok egy szegény embernek, a kinek szüksége van rá; egy jó szót szólok a bánatos szívűnek; egy biztatást mondok a küzködőnek. Mindezek magokban oly csekély dolgok, mint egy porszem, de hát mégis mindenik elég legalább egy napra. Ha ifju vagy, légy biztos afelől, hogy majd erről megfogod tudni, mikor leszel öreg; és ha öreg vagy, légy biztosítva, hogy életed folyását megfogja nyújtani az örökkévalóság utja mentében. Tekints az eredményre a legegyszerűbb számtani mivelettel. Ha egy nap alatt egy embert boldogítasz, egy esztendő alatt 365-re megy föl. Tegyük föl, hogy csak 40 évet élsz ezen orvosságot használva, s lám az alatt 14,600 ember lesz boldog utánad, ha nem sok időre, legalább egy néhány perczig.

Az, a mit tudunk és ismerünk, még a legjobb esetben is csak elenyésző csekélyység azzal szemben, a miről nincsen tudomásunk.

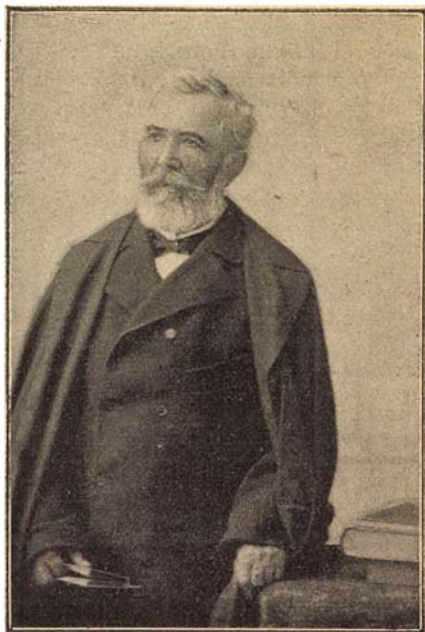
Pláto.

Darkó Sándor.

— Szül. 1825. — megh. 1898. —

Darkó Sándor Háromszékmegyében, Nagy-Ajtán, székely katonai nemes családból született 1825-ben. Tanulását az ottani jól vezetett unitárius népiskolában kezdette, innen juttatta a szülői gondos figyelem, a székely-kereszturi unitáriusok algyrnasiumának növendékei közé s lett annak egyik jelesebb tagja. — Ezt végezve jutott Kolozsvárra, ugyancsak az unitáriusok főiskolájába s ott végezte tanulmányait egész a papságig. — A forradalmi 1848. év itt találta, a mikor őt is a hazája érdekében folytatott szabadságharcz a csatatérre vonzotta és hazája védelmében e harcztot mint őrmester küzdötte végig. A

nemes küzdelem leveretésével ő is ama kemény sorsnak nézett elébe, hogy az akkori kiméretlen katonai kormány kezét rá téve, besorozza. — Ez elől Isten különös kegyelme mentette meg. Így ment vissza 1850-ben a kolozsvári iskolába, hol egyéb tárgyakat végezve, magát a papságra képesítette. — Mint papjelölt, az unitáriusok tordai algyrnasiumában matematikát tanított több éven át, a honnan az 1855. évben, felsőbb rendelés útján, elfoglalta a Homoród Jánosfalvi kisebbszerű egyházközség papi állását és megtartotta haláláig 43 év lefolyása alatt.

Hogy ezen állomáson miként állott őrt, arról bizonyít az ottani hívek 43 évig állandó és zavartalan szeretete és közelsimérése.

Ő azonban nemcsak e szűk kör szeretete és tiszteletével dicsekedhetett. Birta ő mindazokét, a kik ismerték. Valódi társaságbeli, elmés és kedélyes hangulatot keltő, szellemi szíporkáival gyönyörködtető emberbarát volt.

Közbecsülését leginkább jelzi az udvarhelyi unitárius egy-

házkörnek azon elismerő kitüntetése, hogy a 43 éves papi szolgálatból 37 évet magának kivánt, kért és nyert is tőle. Ugyanis köre elválasztotta 10 évre egyházi ügyvédnek és egyházi bírónak, ez idő alatt mint ügyvéd, humoros ötletekkel fűszerezett keresetei közkedveltségük voltak, birói ítélezései igazságosak. Jegyzője volt szabadvalasztás utján körének 15 évig, esperese 12 évig. Jegyzőkönyveit szép tollal írta s ezekkel azt gazdagította. Esperességét rendszeretettel folytatta és ezek által körének elismerését és halálán mélyen érzett fájdalmát kiérdemelte.

Darkó Sándor kis egyházának nagy papja volt. Nagy anynyival inkább, mert annak szűkös jövedelméből nagy családot tartva, a tiszta és homálytalan erkölcsi élet magaslatán példaadó tiszta családelete, polgári becsülete, igaz erejében állott.

Nagy családot tartott, mondám, mert 9 gyermek: 7 leány és 2 fiúnak volt igazi édes atyja, kik mind az 1855-ben Tordán Asztalos Katalinnal kötött házasságából születtek. Egy fiút szűkös jövedelméből kitaníttatott, a mászt tisztességes kézi mesteriség utján kenyérhez vezette. Négy leányt férjhez adott és kiruházott, kiket mind elis siratott és a kiktől árvákká lett, unokáinak gondját felvette és haláláig nagyrészen hordozta. Még három hajdon leányt bús árvaságban és özvegyét fájdalmas bánatban, hátra hagyta.

Ha nagy volt ő, mint a kis egyházközség papja, szeretet és elismerésben, nagyobb volt, mint körének közhivatalnok, legnagyobb, mint övéinek igazi atyja ötet ismerők és az általa birt barátok szeretete és becsülésében.

Barátai azért leginkább szerethették, hogy valódi ember voltának fényét az anyagi életnek azon sötét homálya, mely ötet szegény embernek tüntette fel — egy percze sem homályosította el. Sőt mint pap, közhivatalnok, családanya és hiv barát, szellemi és erkölcsi fényben ragyogott.

Mindezekért a közrészvét, az övéinek és minden ötet ismerőknek fájdalma kísérte végső útjára.

Birta a jók környezetének szeretetét.
Ez élteti emlékezetét.

Egyed Ferencz.

Mint igen tiszteletre és követésre méltó tény jegyeztem fel, hogy közte és hallgatói közt egész papsága alatt meghasonlás, zavar, torzsalkodás soha sem fordult elé. Őt hivei úgy tekintették, mint gyermekek az édes apát, ki ha őket hibáikért megdorgálja, békén tűrik

Nemesen érző szívvel, magos röptü, fenkölt lélekkel ál-

dotta meg őt a gondviselés. Előtte korlátot nem emelt sem felekezeti, sem nemzetiségi, sem korkülönbség. A mely körben egyszer megfordult, nemes szívével, nyájas, vidám kedélyével mindenkit meghódított s a kit meghódított egyszer, barátságában mindvégig megbirta tartani. Az iránta való tisztelet, halála feletti mély bánat és nemes részvétel szomorú halálánál minden oldalról meghatóan nyilvánult. A hó! csak meghallották, mindenünnen eljöttek az ő végtisztesség tételére.

Nagy Sándor, Kriza Sándor, Darkó Sándor, három igazi lelkipásztor, nemes keblü jó barát, az áldott békesség dicső és erős őrállói, mily gyorsan követték egymást. Elszálltatok, mert hívott az Ur, de emléketek itt maradt, azt őrizni fogjuk mi és utánunk pedig szeretetben töltött éltetek.

Béke veletek. Az emlékezet örökdjék sirotok felett.

Vas István.

Emlékül.

(Konfirmálás alkalmából.)

A hit sugára tiszta fényivel
Belepte szived titkos rejtekét,
Édes öröm és boldog lelki vágy,
Mi véle együtt kebeledbe tért.
Megóvja Isten — hidd el — szivedet,
Csak fogd imára mind a két kezed.

Mi volna éltünk — szörnyü éjszaka —
Ha itt ez árva, durva rög felett
Szemünk se látna égő csillagot,
Avagy derült, mosolygó kék eget?
S a hit nekünk, kik abban meghalunk,
Olyan egünk és olyan csillagunk.

Kihalt világ az, puszta romlakás,
Hol lelki jók is gyűjtve nincsenek,
Inség, nyomor bár kérje vigaszát,
Az ily hajlékban nem leszen meleg.
Kinek szeme nincs hite csillagán,
Az nem szerethet senkit igazán.

Ölelve tart az Isten tégedet
Sok millióval együtt karjain,
Kicsinyke vagy még, ő nagygyá tehet,
Haladj csak mindig híven utain.

Bizzék csak benne nagyja, apraja,
Nincs olyan kéz, mely úgy megáldana.

Szeresd hitünk utolsó perczedig,
Vallást tevék rá, el ne hagyj soha,
A hűtlenekre s árulókra is
Reásujthat majd Isten ostora.
Önzésnek átka kísért — meglehet —
Ne dúld fel békés, nyugodt szivedet.

Te már tanultál — s még sokat tanulsz —
Láttad hitünknek egy-egy sugarát,
Szent templomunkból buzgón kijövén,
Édes anyád is azt csókolta rád.
E csók s templomban a szentelt kehely:
Két életedre nekünk jegyez el.

Ha utad messze, messze vinne el,
S nem lenne senki, a ki ott szeret,
Csak bizva gondolj Istenünkre ott —
A hit világa mindig oly meleg.
Sokaknak gúnyja bárha rád szakad,
Mind felfogod a szétlőtt nyilakat.

Egy Istenünk van — ezt jól megjegyezd —
Egy Istenünk és egy magyar hazánk,
S mind ott leszünk, ha dúlva rontana
Vészes időknél zivatarja ránk.
A míg e kettős lobogó vezet:
Áldja meg Isten minden léptedet!

Tarasfalvi Albert.

Az angol unitárius lelkész.

— Nyílt levelek tiszt. Rédiger Géza lelkész urnak. —

I.

Egy éve elmúlt már, hogy levelet ígértem volt neked Angliából. Ez a tervem is megghiúsult, mint sok más. Angliai időzéseimre nem jutott két egész hét s abból is három napot uton kellett töltenem, mert Londontól Scheffieldig még a Scot-Express segítségével is egy fél napba kerül. Az angol közmondás azt tanítja, jobb később tenni meg valamit, mint soha. Követem tanítását és itt nyilvánosságosan váltom be ígéreteimet, a mely oda irányult, hogy az angol unitárius lelkészek-

kel való érintkezéseimről elmondok neked egyet-mást. Remélem hogy elfogadod így is, főleg azért, mert a tárgy — az unitárius lelkész helyzete — olyan fontos, amelyről minden irányban és minden alkalommal el kell mondanunk a véleményünket nekünk, akik azt közlől ismerjük és érezzük, azért, hogy másokban is ébredjen föl az érdeklődés és lássák meg, mily sokat kellene tenni még, hogy nemes föladatait ha bárcsak részben, megoldhassa a mi lelkészkarunk is.

Mielőtt ehhez fognék, fölhevom becses figyelmedet az Unitárius Közlöny mult évi számában angliai utamról kiadott jelentéseimre; meg a f. évi első számban közölt arczképekre.

Az angol unitárius lelkészekkel némileg ugyanolyan viszonyban vagyunk, mint a magyarokkal. Tanuló társaink, barátaink.

A személyes ismeretség, a tanulói évek örömei és küzdelmei, az ifju elme ábrándjai, a nagyra törő lélek merész tervei bibor szinnel szegik be azt a szép szivárványt, a mely egy áldásos eső után rajzolódott az elmúlt évek egére.

A tanintézet falai közt kötött barátság szálait elhoztuk magunkkal s ha azok a természet rendje szerint az idő távoztával vékonyodnak is, mégis mindig elég erősek arra, hogy emlékezetünk szekerét vissza szállítsák oda, a honnan oly dusan megrakodva indult volt ki.

Én ebben a szekérben ülve indultam el Albion fehér partjai felé. Mennyivel többféle gond és töprengés könnyezi egy ilyen uton azt, a ki saját maga alkotta családi kört hagy hátra és annak a felelősségét érezi vállain. Az érzelmek és gondolatok összekúszálódása mind nagyobb a szerint, a mint az ifjúkori barátoknak a magáéhoz hasonló új életviszonyokat rajzol le képzelődésében. 18—20 évnek nagy az átalakító hatása a külső emberre is.

De nem untatlak tovább ezekkel a pszichologiai problémákkal, ámbár gondolom, te is szivesen térsz vissza lelkészi állásod súlyos terhei mellől, a mult idők gondtalan virányaihoz. Kedvesen gondolok vissza egy nagyszabású össze-jövetelre, melyet londoni tanuló koromban a Manchester College volt növendékei rendeztek volt. Még látványnak is meglepő volt ott a 70 éves igazgató Martineau körül egyik oldalon a még életben levő egy-két osztálytársa, a másik oldalon az akkori tanítványaik összevegyült és alighogy férfiasodni kezdő nagy serege. Mennyi öröm, mennyi kedves emlék, mily sok szép gondolat születik meg a gondolkozó lelkeknek egy ily társaságában. Menynyire szeretném, ha már valaha mi is egy jó alka-

lommal együtt, egyhelyen láthatnók az unitárius lelkészkar ifjút, öregét!

Ezuttal is a szerencse nagyon kedvembe járt. A két év alatt volt tanulótársak közül csak egyet kivéve, mindenik jelen volt a Conferencián. Egy-két nap alatt tájékoztuk egymást és örömmel láttuk, hogy mindenik hű maradt a szent fogadáshoz, vagy mint gyakorló lelkész, vagy mint theol. tanár.

A lelkészek és theol. tanárok a legjobb viszonyban élnek. Egy kis társadalmat alkotnak magoknak. Ambár az angol unitárius lelkészkar nem oly egyöntetű, mint a miénk, mivel több theol. intézetből kerülnek ki. Unitárius theol. intézet Angliában három van. Ezekről később lesz szó. Unitárius lelkészeink közül egy tekintélyes szám nem unitárius theológiát végezett, hanem vagy katolikust, vagy anglikánt, vagy valamely protestánst. Erről is lesz egy pár szavam más alkalommal. Most had mutassam be lelkészeinket.

Az angol unitárius lelkészt a világi embertől a fekete ruha s ünnepélyes alkalommal a fehér nyakkendő különbözteti meg. Jelenleg magasan gomboló mellényt és összeérő inggallért viselnek. Hivatalos szolgálatkor palástot viselnek, a mely a Luther-féle kiöltő rövid palást. Nálunk is ilyet viseltek még a múlt százban is. A haj és szakál viselésben nincsen semmi szabály. A régebbi emberek a német-angol izlést követve, borotválkoznak, sem szakállat, sem bajuszat nem viselnek, némelyek viselik vagy az egyiket, vagy másikat, mások mindkettőt, a mit mutatnak képeik. (U. K. I sz. 1898.) Nem lehet szabálynak mondani, de úgy tapasztaltam, hogy a nagy többség mindennapi alkalmakkor széles keretű, törpe fejű, fekete kalapot, ünnepélyes megjelenéskor czilindert, hivatalos szolgálatkor vagy az előbb említett, vagy közönséges kalapot visel. Egy szóval nem pedansok, de az állásukhoz illő komoly és tisztos külsőt igyekeznek megőrizni, s a tiszteletet igyekeznek kiérdemelni.

Boros György.

Missiói levél.

Hódmezővásárhely, 1898. márczius 25.

Nagytiszteletű Szerkesztő úr!

Becses lapja olvasói amaz ígéretemet birják, hogy az alföldi unitárius egyházak életéről időnként írni fogok. Az ígéretemet beváltandó, fogadja nagytiszt. Szerkesztő úr e rövid értesítést azon kérésem nyilvánításával, hogy becses lapjában egy kis helyet adni sziveskedjék.

Évi közgyűlésünket nagytiszt. Gál Miklós bpesti unitár. lelkész úr elnöklete alatt f. évi február hó 13-án tartottuk meg. A s. lelkészi évi jelentés szerint, a hívek valláserkölcsei élete igen jó. A templom látogatók száma — tekintettel arra a helyi körülményre, hogy a hívek nagy része távol, vagy éppen a tanyákon lakik — kedvező eredményt mutat.

Az iskola látogatók száma a múlt évben volt 58, kik között ev. ref. és kath. vallásuak is voltak. A tanítást Péterfi Gyula okl. tanító végezte kitünő eredménnyel. Péterfi Gyula tanító, ki négy éven át kiváló sikerrel működött, Hévizre kineveztetvén, helyébe a Méltóságos főtisztelendő püspök úr ugyancsak Péterfi Gyula okleveles tanító-jelöltet nevezte ki.

A múlt 1897-ik évben kereszteltetett:

fiu. . . .	9
leány . . .	10
együtt . . .	19

Eskettetett 1 pár; a férfi ev. ref. a nő unitárius volt.

Elhalt:

férfi . . .	8
nő	8
együtt . . .	16

Tőlünk visszatért 2

Hozzánk áttért 137

Hódmezővásárhelyen
lélekszám . . . 640

Orosházán   "   . . . 562

M.-Berényben   "   . . . 163

együtt " .	1370

A múlt 1897-ik évben márcz. 15-én szabadságunk, és nov. 15-én Dávid F. halálának emlékére egyházi és iskolai ünnepély rendeztetett.

Az orosházi f. egyházat 32 alkalommal látogattam meg. Minden második héten vallás oktatás tartatott, melyre a felnőttek is igen nagy számmal eljártak. Itt még rendes imaház nincsen. A községi iskolaszékhez egy tanteremnek a nagyobb ünnepek alkalmával leendő átengedése végett kérést intéztünk, mely kérésünket e kijelentéssel utasították el: „*ha imádkozni akarnak, építsenek templomot.*“ E kijelentés igen jellemzi az orosházi más felekezetű hívek — s köztük a lelki vezetők elfogultságát. Azonban reméljük, hogy ama kérésünk, mely a polgári iskola tornatermének átengedése ügyében jelenleg a közökt.

ügyi miniszternél van, kedvező elintézését nyer. Mivel Orosházán iskolánk nincsen, hiveink gyermekeiket az ág. evang. felekezeti iskolába járatják, ha ugyan felveszik. Ez is igen jellemző dolog. Eleinte 4 frt tandíjat követeltek, s miután a szülők ezt is megígérték, akárhányat tudok, hogy a gyermeket így sem vették fel. Jövőre e nehézség is meg szűnik, a mennyiben az iskolák községi vagy állami kezelés alá jutnak.

A m.-berényi hivek egyházi életéről és állapotáról csak jót írhatok. Ez egyházat én négy, nagyt. Gál Miklós lelkész úr egy alkalommal látogattuk meg. A ref. lelkész úr buzgósága folytán hiveink visszacsalogatása megkísértetett ugyan, de e kísérlet legtöbb hívünk, vallásunk iránti ragaszkodásán hajótörést szenvedett. Inczeffi Áron tanító helyében 97. szept. havában Simó János okl. tanító jelölt neveztetett ki.

Pénztárnok, tekintetes Morzál István úr jelentése szerint:

1897. évben bevétel volt	2080	frt	38	kr.
kiadás „	1750	„	66	„
<hr/>				
áthozatal 1898-ra	329	„	62	„
Lelkeszi alap vagyona. .	1754	frt	89	kr.
Az egyház ingó és ingatlan vagyona	15644	„	20	„
teher.	4591	„	68	„
<hr/>				
tiszta vagyon	11052	„	52	„

E teherből azonban 1000 frt alapítvány, melynek 5%-os kamata alapítványozó haláláig fizetendő, a tőke az egyháznak marad.

1898-ik évre előirányoztatik:

bevétel	2130	frt	48	kr.
kiadás	1840	„	28	„
<hr/>				
marad	281	„	20	„

E maradék csak abban az esetben lesz meg, ha 463 frt 05 kr. egyházi adó hátralék befoly, a mi azonban nagyon valószínűtlen feltevés!

A közgyűlés egyik legnevezetesebb határozata a hmvásárhelyi l. egyház anyasításának kimondása volt. Közgyűlésnek e határozata megerősítés végett a mélt. és főt. E. K. Tanács elé terjesztetett,

Egyházunk anyakönyvében igen gyakran találkozunk Kovács József gondnok és nejének nevével. Egyházunk, vallásunk iránti őszinte ragaszkodásuknak, nemes szivességüknek lépten-

nyomon jelét adják. A múlt évben részint készpénzben, részint az egyh. pénztár javára kifizetett számlákban több, mint 150 frtot áldoztak, adományoztak! Bizony, az isteni gondviselésnek egyenes bizonyítéka, hogy e férfit adta egyházunknak. E helyen számolok be gondnokunk és nejének egy új áldozattételéről. Ez év márcz. 15-én, midőn szabadságunk 50 éves évfordulóját ünnepeltük, egyházunk javára tett 1000 koronás alapítvánnyal lepett meg. E napot egyházilag is megünnepeltük. Azt hiszem, a nagytsiszt Szerkesztő úr, meg e lap olvasói is elgondolják, különben is nagy lelkesedésünk fokozódását, mikor e hazafisággal párosult meglepő nemes lelkiségnek tanúi voltunk. Bizony dicsekedésünk tárgya lehet ez ember, mert a mint tapasztaljuk, nem csak szellemileg viszi előbb az egyház ügyeit, nem csak okos tanácsaival szolgál, hanem megbecsülhetetlen anyagi áldozatokat is hoz! Hő óhajtásom, hogy az Isten Kovács Józsefet kis egyházunk előmenetelére sokáig éltesse!

Van még kis egyházunknak több áldozatkész tagja, kik szegény anyagi körülményeikhez mérten mindig meg hozzák áldozataikat, s míg lesznek ilyenek egyházunk és vallásunk ügye veszélyeztetve nem lehet.

A vallásunk iránti elfogultság, mely eleinte hatalmas akadály volt érvényesülhetésünknek — mind inkább vesztit hatásától. Kezdik elismerni, hogy az igazságnak vagyunk harcosai; kezdik méltányolni kiskörű, de az erkölcsiség és szellemi haladás érdekében mégis hatásos működésünket. Többé nem „Isten tagadóknak,“ hanem a valódi Krisztusi elvek vallóinak ismernek. És ez nem kis értékű vívmány az előtt, kinek fogalma van pár év előtti helyzetünkről. Létjogosultságunk elismerése — hitem és tapasztalataim útján nyert meggyőződés szerint — a legfőbb alapkö, melyre a jövő egyházát kitartással és lelkesedéssel felfogjuk építeni!

A Nagytsiztetű Szerkesztő Úrnak

Nagy Lajos
missionárius.

Irodalom.

Dr. Vajda Emil tanár, több jeles mű szerzője „Az 1848—49. szabadságharcz vértanúi“ (Batthányi Lajos és a tizenhárom) cz. műre hirdet előfizetést. 10 ívre fog terjedni és fűzve 70 kr. lesz az ára. Melegen ajánljuk figyelembe. A megrendelés az író nevére Győrbe küldendő.

Mintatervek kiseddóvódák és elemi iskolák felépítésére jelentek meg a vall. és közokt. ministerium kiadásában. A mű előfizetési ára (1·20 kr.) Lampel Róberthez küldendő Budapestre, Andrássy-ut 21.

Nők világa.

Mélt. Petrichevich Horváth Gáborné öngagsága egyl. alelnök Mélt. Ferencz Józsefné ívén, belépett a Dávid Ferencz Egylet alapító tagjai közé 20 frttal. Szívesen üdvözöljük!

Az unitárius lelkésznék között a D. F. E. választmánya nőtagjai felhívása mind szélesebb körben kezd visszhangot kelteni Mult számunkban megemlékeztünk a *kidei* lelkészné *Fülöp Mózesné* leveléről. Azután érkezett a főtiszt. püspöknéhez *Firtos-Váraljáról Máté Lajosné* és *József Jánosné* együttes levele, melyben üdvözlik az eszmét, mely a komoly és szent ügyet a papnék és mesternék által is felkaroltatni akarja. Megvagyunk győződve — írják — hogy ha minden unitárius papné és mesterné egyszermind papnő és mesternő is lenne: csakugyan hegyeket mozdíthatnánk ki helyökből. Az erők egyesítése szükségesebb ma, mint valaha. Az egyháztársadalmak vallás-erkölcsi nivoja, mint a polgári társadalmaké, sülyed. Korunk fő büne a *hitetlenség* kezd erőt venni a lelkeken. Ennek mi nem lehetünk tétlen szemlélői. Ki ne sorakoznék hát a zászló alá, melyet a D. F. E. választmánya nőtagjai kibontottak s magasra emelve lobogtatnak. Mi szívvel lélekkel sorakozunk. Munkálkodásunkról egy következő levelünkben.

Derzsből Sándor Gergelyné irt levelet a főt püspöknéhez, melyben jelzi, hogy a konfirmáló ifjakkal egy szép bársony urasztal terítőt vettek, mely arany rojttal van szegélyezve s a nevek arannyal varrva. Ezért viszonzásul adták a konfirmációi emléket.

Demeter Dénesné tiszt. asszony levelét jövőkor méltatjuk.

Indítvány.

Az „Unitárius Szószék“ II-ik kötetének kiadása ügyében Simó János barátunk által megindított mozgalomból kifolyólag szükségesnek találom az alábbi indítványomban foglalt intézkedések megtételét.

Miután az „Unitárius Szószék“ I. kötete, úgy a II-ik is az unitárius papság nagy többségének műveiből telt és fog kitelni, azért úgy tekinthető, mint a papi testületnek minden egyes tagját s a szolgálati viszonynál főgva az általános unitárius egyházat közvetlen közlelről érdeklő cselekvény. Nagyon természetes tehát az a követelés úgy a papi testület, mint az egyház egyeteme részéről, hogy úgy forma, mint benső tartalmát tekintve is a mű megfelelő és a várákozást kielégítő legyen.

E feltétel lehető legvalószínűbb biztosítékát már előre tudniok kell azoknak, a kik műveikkel és nevökkel a mű létre hozásán készek munkálni. Az én véleményem szerint más biztosíték nincs — de nem is kell, mint a papi testület által választott bíráló — illetőleg kiadó felelős bizottság. Egy ember nem elégséges. Minden hiányt, fogyatkozást nem veszen észre s ha meg is látná személyi okokból, s azért is, hogy tul tegye magát a dolog odiumán — el nézné; de egy nagy testületnek az sem biztosíték, hogy ha vannak ugyan választott illetőleg felkért bírálók a tagok nagytöbbsége tudtán kívül, mert ezek csak az egynek, nem pedig az egésznek felelősök. Indítványozom tehát, hogy az „Unitárius Szószék“ II. kötetének kiadására választassék egy felelős bíráló — kiadó bizottság.

Miután ez az irodalmi vállalat mingnyájunk előtt egyformán kedves és kívánatos, s egy lélekkel és szívvel karoljuk által nekünk adott tehetségek szerint, hiszem, hogy nem csak vallás-erkölcsi hatásában hozand gyümölcsöt, de — ha sokat nem is — a szegény asszonynak pár fillérljét, bár anyagiakban is megtermi. Azt is tudom, hogy e pár filléren sem egyik, sem a másik osztzkodni nem akar. Hogy a legkisebb gyanu se ébredhessen fel senki előtt, mintha valaki anyagi hasznot huzna belőle; indítványozom, mondassék ki, hogy az Unitárius Szószék II-ik kötetének tiszta jövedelme, a belső emkerek nyugdíj-intézete alapjának gyarapítására fordittatik.

Szükségesnek tartottam elmondani és megtenni indítványomat az I. kötet utólagos bírálataiból vett figyelmeztetés és a II. kötet előkészítésére megindított mozgalom alkalmával hallott vélemények és megjegyzések indításából.*

Lőrinczi István.

---

* Az unitárius irodalmi vállalatok ügyét mi is közérdeknek tekintjük s óhajtjuk, hogy a mi nyilvánosságra kerül, az lehetőleg az unitárius fölfogást és közvéleményt fejezze ki, de mindamellet is az egyéni kezdeményezést a legnagyobb mértékben tudjuk méltányolni. Az „Unitárius szószék“ megindítása egyéni buzgóság és vállalkozási bátorság eredménye

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Berde Mózes** hagyatéka perében a kolozsvári kir. törv.-szék ápril hó 15. és 16. napjain tartott nyilvános ülésben újból ítélte. Az ítélet érdeme ugyan az, mint a múlt évben volt, felperesek elutasítottak és kötelesek az unitárius vallásközönségnek, mint elsőrendű alperesnek 4084 forint költséget megfizetni; felperesi ügyvéd díjai 6785 forintban, alperesi ügyvédé 7658 forintban állítatnak meg. Az ítélet indokolása meglepően gondos, körültekintő és szép, melyben kiván mondva a bizonyítékok alapján, hogy a végrendelet íve nincs kicserélve; Berde Mózes sem végrendelete tervezeténél, sem aláírásánál elmeztartott nem volt. Ez iránt kiválóan megnyugtató az igazságügyi orvosi tanács véleménye, mely szerint a végrendelet a legerősebb bizonyíték arra nézve, hogy Berde Mózes a nevezett időpontban teljes öntudatban és teljes szellemi épségben végrendeletkezett. Az ítélet és indokolása nyomtatásban 3/4 ívet foglal el.

— **Jó hír.** Régi idő óta most van alkalmunk jó hírt mondani arról, hogy a magas kormány a székely-kereszturi unitárius középiskola felé fordította áldozatkész figyelmét. Igenis, örömmel jelezzük, hogy jelenlegi ministerünk, a minden üdvös és hasznos iránt annyira fogékony Wlassich Gyula önmaga a tanári kar fizetése némi pótlására kegyeskedett 500 forintot utalványozni. Hálás elismeréssel vesszük ezt is.

— **A Prot. Irodalmi Társaság** vándor gyűlését a f. évben Kolozsvárt fogja megtartani. Legyenek melegen üdvözölve körünkben! Isten áldását kérjük munkájokra, a melyből, az a mi jó, átháramlik reánk is bizonyval. A gyűlések pünköszt harmadik napján kezdődnek.

— **Áldozat az Ur oltárára.** F.-rákosi eklesiánkban a jelen évi virágvasárnapján tartott konfirmáció alkalmával az urvacsorai kenyeret és bort Andorkó András és neje Fitori Pál Anna ajándékozták. Legyen kedves az Ur előtt kegyes áldozatjuk. Baróthi illetőségű Pál István hitrokonunk már több mint 15 éve adja a husvétii urvacSORA vételre f.-rákosi eklesiánkknak az urvacSORAI bort. Bár Baróthon a múlt év karácsonyi ünneppel kezdődőleg minden ünnepen isteni tisztelet és urvacSORA osztás történik, mint rendszeres besZOLGÁLÁSRA megalakult filia eklesiában, Pál István kegyes hitrokonunk tovább is kész szívvel áldoz az Ur oltárán a felső-rákosi unitárius eklesiában. Ugyanis kegyes ígéretet tett, hogy a míg él minden husvétii ünnepen adni fogja a szükséges urvacSORAI bort, sőt elhatározása, hogy halála utánra is biztosítani fogja egy megfelelő alap letétele, illetőleg az eklesiának ajándékozása által. Szép, nemes és követésre méltó példa.

— **Tordátfalván** Deák Miklós volt úrmösi lelkész ápril. 24-én köszöntött be. A jó székely nép ez alkalomra a közeli és távoli vidékről nagy számmal sereglett össze. A szülőfalu iránti meleg szeretet és a köztiszteltetben, közbecsülésben álló beköszöntő lelkész iránt való szoros barátság az értelmi osztályból is sokat elhozott, köztük a köri papság és tanítószázados számos tagját, mi az összetartásnak, a vallásos szeretetnek szép tanúbizonysága. Jelen volt Boros Sándor kolozsvári főgymnasiumunk érdemes igazgatója, a jó falusfél, az igaz barát is és az egyházköri gondnok, Gálffy Kálmán főszolgabíró.

volt. Erkölcsi sikerrel végződött, mindnyájunk elismerését érdemli. Jelen indítvány is oda irányul, hogy a felelősség osztassék meg. A czélzat helyes s reméljük, nem is lesz félreértés belőle, de felfogásunk szerint az „Unitárius szósZék”-hez, mint irodalmi vállalat cziméhez Simó János szerkesztőnek tulajdoni joga van, ez az indítvány tehát első helyen őt illeti. E helyen utalunk Simó J. lelkész urnak az „Unitárius Közölny“ f. évi 2-ik számában megjelent ide vonatkozó szövegére.

Szerk.

A köszöntő lelkész beszédje remek, megható, könnyekre fakasztó, költői szárnyalatu volt, lendületes szónoki előadással párosulva Meghatóan emlékszik vissza Ürmösön való megmaraszthatásáért mindent megtevő volt hivreire, de szülővidéke iránt való forró szeretete mindent legyőzött, az ő rokonai közé jött hirdetni az evangéliumot, a nagy mester tanait: a szeretetet, az egyetértést.

A beiktatási tisztet Sándor Áron köri papságunk tiszteletben álló tagja teljesítette ékesen. Beszédjén a szép egyszerűség, tanulságos életfilozófia, gazdag tapasztalat vonul végig. Lelkesedve emlékezik meg szeretett püspökünkről is, kinek atyai szíve vallásközönségünk minden zugába elhat s elhatott a tordátfalvi papiszék méltóképpen, reményfeletti betöltéséhez is. A közös ebéden mondott pohárköszöntők közt első helyen hangzottak el a szeretet pásztorunkra és Boros György th. tanárra mondottak. A tordátfalvi, kicsinysége mellett is egyházi életünkben szép szerepet játszó ekkleziásia Deák Miklós lelkészben inéltó vezérre talált. E falu kicsiny hadserge, népe jó, vallásos, a szépen, jóban, nemesben előre tőr. Velök van mindnyájunk tisztelete, szeretete

— ps.

— **Lelkészi fizetések kiegészi ésére vonatkozó törvényjavaslatot** a képviselőház már letárgyalta s harmadszori felolvasásban is elfogadta. A főrendiház minden bizonynal hozzá járulni s a szentesítéssel rövid időn törvényerőre emeltetvén, a jövő évre, a mint tervezve van, életbe léphet. A képviselőházhoz az eredetileg benyújtott törvényjavaslatnak, melyet lapunkban mi is közöltünk, több pontja méltán aggodalomra adhatott okot. Ezen aggodalmaknak E. K. Tanácsunk is kifejezést akart adni a Minister urhoz már el is készített felterjesztésben. De mivel időközben a Minister urnak javaslatára, azon oly módosítások tétettek, a melyek aggodalmaink legnagyobb részét elenyészítették, E. K. T. minden további megjegyzés és észrevétel nélkül egy feliratban köszönetet nyilvánított a Minister urnak a benyújtott törvényjavaslatért, mely egyházunknak is egy égető sebét lesz hivatva enyhíteni. Részint a közoktatási bizottságban, részint a képviselőházi tárgyalás alkalmával a törvényjavaslaton tett lényegesebb módosítások a következők: a lelkészek fizetésének kiegészítésére szolgáló összeg a törvényjavaslaton tett lényegesebb módosítások a következők: a lelkészek fizetésének kiegészítésére szolgáló összeg a törvényjavaslat 11 §-ben foglalt alapelveknek megfelelő új kimutatás szerint fog megállapítatni s nemcsak a keresztelési, hanem az esketési stoladíjak sem fognak a lelkészi jövedelemhez hozzászámítatni; továbbá a fizetés kiegészítéséért nem csak a lelkészek személyesen, hanem az egyházi hatóság is folyamodhatik; az állam-ellenes magatartás ruganyos kifejezése határozottabban körül lett írva az 1893. évi XXVI t. cz. 13. §-re való hivatkozással s a fizetés kiegészítésének ez alapon a minister által leendő elvonása esetére is fellebbezési jog adatott a közigazgatási bírósághoz; az anya egyházközségeknek s. lelkészi jövedelem csökkenése esetén filiásitása iránti rendelkezés is némileg enyhítve lett az által, hogy ez csak abban az esetben alkalmaztatik, ha azt ugyanazon felekezethez tartozó más hitközségnek közelsége indokolja. Mindezeknél talán még megnyugtatóbb ugyancsak a Minister ur indítványára a törvényjavaslat egy új pontjában történt kimondása annak, hogy a jelen törvény célja kizárólag lelkészi jövedelem kiegészítése levén, az nem érinti az eddigi egyházi és iskolai segélyeket, sőt az állam, pénzügyi helyzetéhez képest továbbra is feladatátul tekinti a fejlődő méltányos igényekhez képest a bevett vallásfelekezetei egyházi és iskolai szükségleteinek kielégítésében támogatni. Ez reményt nyújt arra, hogy az egyházközségek fenntartásával a hivekre nehezedő terheken is lassanként könnyíthetünk valamit. Sajnos, hogy a fizetések fokozatos kiegészítésére megszabott 9 évet rövidebbre szorítani nem lehetett. De valljuk

meg őszintén, hogy a lelkeszi fizetéseknek ily módoni kiegészítést sem reméltünk ez előtt talán egy évvel se, s lehetetlen a legmélyebb hálát nem éreznünk a jelenlegi vallás- és közoktatásügyi Minister úr ő nagyméltósága iránt, a kinek első sorban köszönhetjük mind a törvényjavaslatot, mind annak ily gyors elintéztetését. Hisszük, hogy az ő jóakarata az ügy iránt a végrehajtásnál a még létező aggodalmakat is eloszlatja. Hogy minő hatása lehet és lesz ennek a törvénynek s általában, hogy mennyiben tartjuk mi azt társadalmi és kulturális, egyházi és nemzeti szempontból üdvösnek, esetleg ezüst rojttal szegélyezve, ezen felirattal: „Közadakozásból véve, emlékül készítették a konfirmált növendékek Isten dicsősségére 1898,“

— **Ny.-Szt.-Lászlón** virág-vasárnapján 20 növendék konfirmált, a kik mindannyian igen szép jelét mutatták készségüknek, a szülők e napot ünneppé tették, igen szép számmal vettek részt gyermekeik ezen ünnepeles vallásos gyakorlatán. A konfirmált növendékek konfirmálások emlékeztetere a hives közadakozásából vettek egy szöszék takarót, mely sötét-kék bársony ezüst rojttal szegélyezve, ezen felirattal: „Közadakozásból véve, emlékül készítették a konfirmált növendékek Isten dicsősségére 1898,“
Levelező.

— **Barla Eszter** Barla Domokos egyh. tanácsos leánya hosszas szenvedés után meghalt Tordán élete 33-ik évében. A derék nőt kis fia Gál Miklós, szülői és számos rokon meg jó barát gyászolja.

A barothi unitárius leány egyházközség részére „urasztali felszerelések“ beszerzése czéljára tett kegyes ajándékozások. 1. Özv. Szentiványi Károlyné született Gálfalvi Mária gyűjtőivén: Lengyel Józsefné 50 kr., dr. Tibáld Miklós 1 frt, Német József 50 kr., Simon Eszter (ev. ref.) 50 kr., Balázs Mária 20 kr., Szép Mihály (róm. kath.) 20 kr., Borbát Ferencz (r. kath.) 20 kr., Dániel Ferencz (rom. kath.) 50 kr., Pál Mihály 20 kr., dr. Solymosi István (ev. ref.) 1 frt, Zathureczky Gyuláné (ev. ref.) 1 frt, Dánér Ferencz (róm. kath.) 1 frt, Nagy Elekné 50 kr., Zöld Sándorné (ev. ref.) 50 kr., özv. Szentiványi Károlyné 50 kr., Ambrus István 1 frt, Féminger Zsuzsa 50 kr., Kászoni Györgyné (róm. kath.) 20 kr. — Összesen 12 frt 20 kr., azaz tizenkettő forint 20 kr. (Folytatása követk.)

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Brassai emléket megújítani készül a Dávid Ferencz Egylet és annak mindenik fiók egylete. Junius 24-ik napja körül, ugy Kolozsvárt, mint a vidéken emlékünnepelek fognak tartatni. A nagy és nemes lélek emléke hasson át mindenkit az egyetértés és hálás kegyelet érzelmével, hogy hozzá méltók lehessünk gondolatban és cselekedetben egyaránt.

Dr. Brassai Sámuelnek a D. F. E-ben felolvasásai a „Nézetek a Vallás Eszméjéről“ czímen már ma-holnap kikerülnek a sajtó alól, mint a a Dávid Ferencz Egylet legújabb kiadványai. A 10—12 ivre terjedő könyvet az egylet és a fiók-egyletek közösen adják ki, ára 1 frt lesz. A könyv megrendelhető az egyleti pénztárnoknál Kolozsvárt. Vidékiek postadij fejében sziveskedjenek még 5 krt küldeni.

Pályázatunk eredménye. Lapunk novemberi számában hirdetett pályázataink eredménye a következő: Beérkezett egy ima, gyermekek számára; az énektanításban követendő eljárása pályázatán lapunk zártaig 2 pályamű érkezett. A határidő május -ső napaja lévén, a végső eredményt még nem tudjuk.

A nyári tanítás érdekében lapunk mult számában kibocsátott felhívásra a t. lelkész urak figyelmét újból is felhívjuk.

A gyermekek köszönete. A „Dávid Ferencz egylet“ központi választmánya kedves meglepésben és emlékezetes ajándékban részesítette a konfirmandus növendékeket a „Konfirmacioi Emléklap“ által. A főpásztor izenetét, kenetteljes megáldó szavait fölolvastam a templomi gyülekezet és a növendékek előtt. Láttam a lelki öröm megjelenését az arcokon s mintha hallottam volna a gyermekek szívéből a fogadástételt: hitek leszünk mindhalálig. Ez a mi 19 növendékünknek s mindnyájunknak — köszönete. Lőrinczi J.

A torda-aranyosi fiókkörből. A torda-aranyos-köri Dávid Ferencz Egylet április 23-án Csegezi Mihály tábla bíró elnöklete alatt tisztújító közgyűlést tartott. Elnöknek egyhangulag megválasztott Csegezi Mihály, tiszteletbeli elnököknek Albert János ny. lelkész, Csegezi László esperes és Szigethi Cs. Sándor ny. polgármester, tiszteletbeli inspector kurátor. Alelnökök lettek: Tóthné-Zsigmond Gizella polg. leányisk. tanítónő és Simó János tordai lelkész. Pénztárnok: Adorján Domokos, titkárok: Józsa Miklós toroczkói lelkész. A választmányban 24 férfi és nő tag választott. Elhatározta a közgyűlés, hogy június 26-án Toroczkón Brassai emlékünnepelet rendezte, mely alkalommal imát Józsa Miklós, emlékbeszédet Simó János lelkészek tartanak.

Tordai vallás-ünnepély. Szép és kellemes napjuk volt a tordai unitáriusoknak április 24-én, a mikor a Dávid Ferencz Egylet egy szépen sikerült ünnepélyt rendezett a városi nagy teremben. Az ünnepélyt Csegezi Mihály elnök egy gyönyörű beszéddel nyitotta meg, melyet közlünk. Jól esett e derék világi férfi ajkairól a vallásosság ígért hallanunk. A női énekkar Adorján Domokos jeles énektanító vezetése alatt a „napsugárnak fénye ömlik“ kezdetű éneket szépen adta elő. Tóthné-Zsigmond Gizella urnő „a vallásos és erkölcsös nevelésről“ sok tapasztalatból, élénk előadással tartott felolvasást. Ismét a női énekkar énekelt. Ezt követte Solymosi Emilia k. a. szavalata, előadva a feltámadásról egy szép költeményt. Kellemes hangon, lelkesen előadott szavalata nagyon kedvesen lepte meg a közönséget. Ezután Simó János tartott a Torda várossa által az 1563-iki országgyűlésről festett képről egy gondosan megírt, nagy figyelemre méltó felolvasást. Az ünnepély a női énekkar „egy Istenünk, egy magyar hazánk“ cz. darabjával s Csegezi Mihály elnöki bezárójával ért véget. A közönség a nagy termet zsufolásig megtöltötte s a szereplőket élénk tapsolással jutalmazta. Elismerés illeti a derék nőket, hogy felolvasással, énekeikkel oly kedvesen forgolódnak a hitélet kertjében. Jól esik remélnünk, hogy a női énekkar a megkezdett szép nton lelkesedéssel fog működni. Segítse az Isten. Az ünnepély bevégezése után a közönség nagy része felvonult a városi díszterembe, hol a kép elhelyezve van s ott Simó János közvetlenül magyarázta meg és ismertette meg a kép alakjait s a kort, melyből vétetett. — Jelenvolt

Értesítés. A Dávid Ferencz Egylet torda-aranyosi fiók-körének tagjait tisztelettel kérem, sziveskedjenek tagsági díjaikat hátralékaikkal együtt alólirotthoz, mint az egylet ez idő szerinti pénztárnokához befizetni s hogy a tagdíjak összegyűjtése megkönnyíttessék, a köri tiszt. lelkész urakat tisztelettel kérem sziveskedjenek a községekben lakó egyleti tagoktól díjaikat bevenni s hozzám juttatni. Torda. Adorján Domokos.

Az egylet pénztárába f. é. márczius 23-tól április 18-ig rendes tagsági díjat fizettek: Gulyás János H.-M.-Vásárhely 96—97-re, Önképzőkör K.-Demeterfalva 96—98-ra, Zsigmond Ferencz Sinfalva 98-ra, Bíró János, Bedő Sándor Segesvár, Puchmann József Szigetvár, Berde István Szolnok 98-ra, Derzsi Gábor Kis-Solymos 97—98-ra.

Előfizetői díjat fizettek : Doby Antal Homonna, Szigethy Miklós Kolozsvár, Szigethy Sándor Torda, Killyéni Etelka Brassó, Deák Farkas, Zádor Géza Kolozsvár 98-ra. Bors Albert Szind 97—98-ra, Egyed József Maros-Csapó, Kiss János Nagy-Várad, Árkosi Béla Selmeczbánya, Puchmann József Szigetvár. Polgár L. pót Budapest, Sirkó Géza Medgyes 98-ra, Komjátszégi Pál Ar.-Rákos 97-re.

20 frt Alapító tagsági díjat fizetett P. Horváth Gáborné Kolozsvár.

Kedvezményes díjat fizettek : Nőképezde unitárius növendékei Kolozsvár 97 re, Simó Aron Csik-Szereda 98-ra, Lichtmann Jenő és Gálfi-Zsigmond Kolozsvár 97-re.

Az udvarhelykőri fiók-egylet pénztárába fizettek : Tibáld József, Deák Mózes H.-Ujfalu; Pál Ferencz, Sándor Márton, Dózsa Aladárné, Unitárius egyházközség H.-Oklánd; Unitárius egyházközség, Demeter Dénes H.-Karácsonfalva; Unitárius egyházközség, Ajtay János, Péterfi Áron, Kriza Sándor, Siménfalvi Sándor, Barra Lajos, Sándor József (kicsi) H.-Almás; Unitárius egyházközség, Sándor Gergely, Kiss Mózes, Gergely Mózes Abásfalva; Kovács Imre, Lőrinczi Béla, Lőrincz Péter H.-Keményfalva; Kádár Lajos, Nagy Sándor Gyepes; Unitárius egyházközség, Vári Albert, Vida Sándor, Sándor Mózes Kénos, Vida Géza Lókod; Unitárius egyházközség, Dombi János H.-Szt-Márton; Unitárius egyházközség Recsenyéd; Unitárius egyházközség, Egyed Ferenczné, Bence Dénes, Szabó Mózes, Dimén Domokos, Özv. Dimén Sándorné, Lőrincz Jánosné, Kiss Ferencz H.-Szt.-Pál; Dr. Egyed Balázs Darócz; Mátyás János, Zsakó János Muzsna; Unitárius egyházközség, Sándor Gergely, Ifj. Kiss Jakab, Szathmári Miklós Derzs; Vass István, Nagy Gyula H.-Szt-Péter; Unitárius egyházközség, Máté Lajos Városfalva; Kiss György, Unitárius egyházközség Jánosfalva; Unitárius egyházközség, Kisgyörgy Sándor, Máté János, Kiss Tamás, Lőrinczy Berta, Tarcsafalvi Albert, Önképző olvasókör Vargyas 98-ra.

A kereszturkőri fiók-egylet pénztárába tagsági díjat fizettek: Györfi Ferencz Sz.-Mihály 98-ra, Benczédi Ferencz Benczéd 96—98-ra, Gábor Albert Mártonos 98-ra.

Az egylet perselyébe ajándékozott Gyulay László úr 2 frtot, mltsgs Hajós János egyl. elnök úr 1 frtot, Árkosi Béla úr Selmeczbányáról 80 krt. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1898. április hó 23-án.

Gálfi Lőrincz,
egyl. pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. Gálfalvi M. k. a. Köszönjük, ki fogjuk adni, talán már a következő számban. — Szentmártoni B. Közölni fogjuk, ha lehet a jövő számban.

TARTALOM: Isten dicsérete. (Költ.) Nagy Lajos. 81. l. — Elnöki megnyitó beszéd. Csegezy M. 82. l — A mai kor szelleme. Pollák L. 84. l. — Mindennapi jótékonyosság. 88. l. — Darkó Sándor. (Arczképpel.) Egyed Ferencz. Vas István. 89. l. — Emléklül (Költemény.) Tarcsafalvi Albert. 91. l. — Az angol unitárius lelkész. Boros György. 92. l. — Missioi levél. Nagy Lajos. 94. l. — Irodalom. 97 l. — Nők világa. 98. l. — Indítvány. Lőrinczi István. 98. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 100. l. — Egyleti élet és munkásság. 101. l. —

Nyomatot Gámán J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 2.)